

Marko Ivanović

„To nejlepší ze sebe vydávám pod tlakem“

Kdykoliv aktuálně dostanu prostou otázku „Kde se teď u nás hraje nejlepší opera?“, nemusím si dlouho lámat hlavu s odpovědí. Jsou-li totiž někde operní premiéry pravidelně prvořadou uměleckou událostí, je to obvykle v Národním divadle v Brně... Lví podíl na této skutečnosti má současný šéfdirigent Janáčkovy opery Marko Ivanović (nar. 1976). Jeho úspěšnou kariéru interpreta ale doprovází i neméně pozoruhodná a plodná dráha skladatele a popularizátora hudby. O všech těchto (plus několika dalších) aspektech jeho tvorby jsme si na prahu nové divadelní sezony povídali v našem rozhovoru.

TEXT: ROBERT RYTINA, FOTO: ARCHIV MARKA IVANOVIČE

Pro Autor in jsme si povídali naposledy počátkem roku 2020, kdy měla v Národním divadle Brno premiéru vaše opera Monument. Jak na její uvedení zpětně vzpomínáte? Splnily inscenace a ohlasy na ni vaše představy?

Přiznám se, že teprve když se opera rok po premiéře opět vracela na prkna Janáčkovy opery, získal jsem jakýsi nadhled. A byl jsem vlastně dost spokojený. Jak se samotným výsledkem, tak i s diváckým přijetím. Ale teprve během zkouškového procesu na operu Benjamin Brittena Peter Grimes opět s režisérem Davidem Radokem jsem pochopil, jakou asi hudební představu měl David při psaní libreta Monumentu. Porozuměl jsem i těm okamžikům, kdy jsme vedli debatu o hudebním uchopení některých

scén. Asi bych dnes některá místa opery napsal jinak, ale jak říkám, pocit spokojenosti převažuje.

Je na obzoru nějaké další živé provedení?

Ano, jsem moc rád, že se Národní divadlo v Brně rozhodlo v příští sezoně Monument opět zařadit do repertoáru, a dokonce ho streamovat v rámci mezinárodní platformy Opera Vision.

Brzy po premiéře Monumentu přišel čas proticovidových opatření, která se nepříjemně promítla do podoby divadelních i koncertních sezon 2019/2020 a 2020/2021. Jakým způsobem ovlivnila tato doba právě vaše plány a povinnosti? Mnoho tvůrčích lidí prezentovalo

čas uzávěr a omezení jako ideální dobu na to, aby se mohli v klidu soustředit na vlastní tvorbu. Byl to i váš případ? A pokud ano, dalo by se říci, jaká vaše díla by „nebyť covidu nevznikla“?

„Covidové intermezzo“ mělo v mém případě podobný průběh jako u většiny mých kolegů. Zpočátku příjemné zklidnění, které umožní člověku zastavit se, srovnat si v životě priority a zamyslet se nad smyslem toho, co vlastně dělá. Pak spousta plánů, jak by se tento „volný“ čas dal tvůrčím způsobem využít. A pak překvapivé zjištění, že navzdory okolnostem nenalézám inspiraci ani energii se do něčeho pouštět. Už jsem asi tak nastavený, že to nejlepší ze sebe vydávám pod tlakem. A tak teprve když se loňská sezona opět rozběhla na plné

Marko Ivanović

obrátky, pustil jsem se kromě dirigování konečně i do nových kompozičních dobrodružství.

Jak hodnotíte právě skončenou sezonu Opery Národního divadla Brno, která už proběhla celá a bez zásadního ovlivnění bojem proti epidemii? Je vlastně symbolické, že jste ji zahájili po Monumentu už zmíněným dalším společným projektem s režisérem Davidem Radokem – inscenací opery Benamina Brittena Peter Grimes.

Ano, Peter Grimes. U nás téměř neznámá opera, která ale (jak jsem zjistil až díky Davidu Radokovi) patří k tomu nejlepšímu, co kdy v tomto žánru vzniklo. Do tohoto díla jsem se doslova zamiloval a díky covidu jsem si mohl dovolit mnohem delší čas zkoušení. S orchestrem jsme ta nejtěžší místa předzkušovali dokonce s půlročním předstihem a se

sólisty jsem se začal potkávat ještě daleko dřív. No a myslím si, že to na výsledku bylo znát, a jsem rád, že se úspěch inscenace projevil jak v návštěvnosti, tak v recenzích.

Grimes ale nebyl jedinou úspěšnou premiérou vašeho divadla...

To určitě ne: Händelova Alcina v režii Jiřího Heřmana byla neméně působivým a zároveň velmi kontrastním titulem, který právě v porovnání s Grimesem ukazuje, jak rozmanité, a přesto efektní režijní i skladatelské přístupy můžeme v opeře nalézt. Zajímavé bylo i uchopení Kouzelné flétny režisérem Miroslavem Krobotem. A konečně Verdiho Otello dirigenta Roberta Kružíka a režiséra Martina Glasera uzavřel, myslím, velmi zdařilou a pestrou sezonu, která nás do budoucna (navzdory očekávaným finančním omezením) naplňuje značným optimismem.

S Davidem Radokem se setkáte i v sezoně 2022/2023, při práci na nové inscenaci Straussovy Salome. Shodl jste se s ním jako režisérem na tom, jaký význam pro vás oba toto dílo má a jakým způsobem ho chcete prezentovat?

S Davidem Radokem si velmi rozumím. Máme podobný názor na hudbu, na operu i na role dirigenta a režiséra. Nemluvě o tom, že David pro mě (ale i pro brněnské sólisty a sbor) bude vždycky „velkým učitelem“, vzhledem ke své přemýšlivosti, systematickosti a zkušenosti. Na Salome se velmi těším. Je to dílo 20. století, což je moje parketa, a zároveň dílo vrcholně romantické, což je oblast, do které jsem, myslím, konečně dozrál. Ačkoliv nás od premiéry dělí necelý rok, už teď na něm intenzivně pracujeme.

Nabízí se otázka, zda po Monumentu nechcete realizovat

nějaký další projekt, ve kterém byste byli kromě režiséra a dirigenta opět i libretistou a skladatelem.

Kdo ví? Třeba při práci na Salome narazíme na téma, které by nás oba bavilo, a vznikne z toho časem i nějaká nová společná opera!

Aktuálně jste jedním z iniciátorů a tvůrců orchestrálních komentovaných koncertů České filharmonie. Jak jste s ohlasem doposud uvedených koncertů, určených méně zkušeným posluchačům, spokojen? A jaké jsou v tomto ohledu vaše plány do budoucna?

Výkladové koncerty jsme s kolegou Petrem Kadlecem začali vymýšlet v době, kdy jsem ještě učil na hudebním gymnáziu a pochopil jsem, že po proniknutí takzvaně do střev určité skladby má posluchač z jejího vjemu jiný a často mnohem hlubší zážitek. Ačkoliv byly naše koncerty zpočátku určeny hlavně studentskému publiku, ukazuje se, že smysl mají i pro publikum dospělé, a dokonce i pro to, kterému můžeme říkat zkušené. Během let se nám navíc podařilo etablovat Českou studentskou filharmonii jako stabilní a kvalitní těleso, které má veliký potenciál i mimo svou domovskou edukační řadu. A soudě dle ohlasů a návštěvnosti, myslím, že je naše snaha o popularizaci tradiční vážné hudby zatím velmi úspěšná. Ale nápadů do budoucna máme pořád dost.

Vraťme se ale zpět k vaší autorské tvorbě. Po dětské opeře Čarokraj jste opět spojil síly s Matějem Formanem. Výsledkem je hudebně-taneční zpracování Kiplingovy Knihy džunglí, které mělo v červnu svou premiéru v pražském alternativním prostoru Azy178. Zájem publika i nadšené recenze potvrdily, že se jednalo o mimořádně úspěšnou produkci. Prozradíte nám víc o jejím vzniku?

Kniha džunglí vznikla tak trochu omylem. Na počátku byla snaha ředitelů Jatek78 Štěpána Kubišty a České filharmonie Davida Marečka vytvořit společný projekt. Tím měl být Čajkovského balet Louskáček přenesený do letního

prostředí, upravený pro menší počet muzikantů a ztvárněný domovským tanečním souborem Jatek78, skupinou Dekkadancers. Ale už na první společné schůzce Matěj Forman zmínil Knihu džunglí a všichni jsme se toho postupně chytili. Byl to vlastně můj první pokus o čistě hudebně-taneční tvar, ve kterém není nositelem příběhu slovo, ale jen hudba a pohyb. Pro mě, jako pro bývalého skauta, byla navíc Kiplingova kniha svým poselstvím a atmosférou už dlouho přitažlivá. A možnost hudebně uchopit svět divoké a zdánlivě chaotické přírody, kde přesto vládne hluboký, neměnný řád, byla velmi inspirativní. Když se navíc člověk mohl opřít o ochotné a kreativní hudebníky z České filharmonie, byl celý tvůrčí proces až euforicky radostný, i když samozřejmě namáhavý a v jistém smyslu experimentální. Kombinace tolika různorodých subjektů v rámci jednoho projektu tady už dlouho nebyla a výsledek pro nás tvůrce do poslední chvíle zůstával velkým otazníkem. Ale musím říct, že v průběhu posledních zkoušek jsem nabyt takové jistoty, že se nám povedlo něco krásného a mimořádného, že mě vlastně už moc nezajímaly recenze ani všeobecné přijetí. Nechci, aby to znělo nějak pyšně, a nestává se mi to příliš často, ale tentokrát jsem opravdu nabyt dojmu, že lépe už by se to napsat nedalo. Což samozřejmě nemusí být vůbec

pravda, ale soudě dle reakcí publika na tom asi něco bude.

Představili jsme vás jako skladatele, dirigenta, šéfa opery i dramaturga... Cítíte se být něčím z tohoto výčtu více než tím ostatním? A zapomněli jsme ještě na některou z vašich dalších činností?

Přiznám se, že v současnosti se ze všeho nejvíc cítím být tatínkem a manželem. Byl to právě ten zvláštní covid, který mě tak trochu přibrzdil v nějakých profesionálních ambicích a umožnil mi uspořádat si životní priority trochu jinak a snad lépe. Ale těch skladatelských a dirigentských plánů mám pořád ještě dost.

Pro čtenáře Autor in bude patrně zajímavé dozvědět se o vašich dalších autorských plánech. Jaké úkoly vás tedy v nejbližší době čekají jako skladatele, případně jaká vaše díla čeká vbrzku koncertní či divadelní premiéra?

Po Knize džunglí jsem se potřeboval trochu vzpamatovat. Teď na podzim mě čeká divadelní spolupráce se Štěpánem Páclem v Mahenově divadle, s žádostí o novou skladbu mě oslovil vynikající Belfiatio Quintet, ale zároveň se rozhlížím i po nějakém novém operním námětu. Jeden mám v hlavě už dlouho, ale prozrazovat ho zatím nechci. ☒

Marko Ivanović s režisérem Davidem Radokem